บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ด้านต่างๆของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ดังนั้นการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นในความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทย มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่งดงามมีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน(สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลัก ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนและบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาต่างๆรวมทั้งความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ครูผู้สอนผู้จัดการศึกษาจำเป็นจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาท จากการเป็นผู้ชี้นำผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตนพร้อมกันนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพและเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าพอเพียงและมีความสุข

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) เรื่องการปลูกผักสวนครัว จึงกำหนดการเรียนรู้ที่ยึดงาน กระบวนการจัดการและการแก้ปัญหาเป็น

สำคัญบนพื้นฐานของการใช้หลักการและทฤษฎีเป็นหลักในการทำงานและแก้ปัญหาจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังกล่าว โรงเรียนบ้านสวนหม่อน จึงได้ตระหนักถึงแนวทางการจัดการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีการจัดกระบวนการเรียนรู้และรูปแบบการสอนเพื่อให้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ทักษะและความดีที่หลอมรวมกันจนก่อเกิดเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนทั้งด้านคุณภาพและคุณธรรมตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด

อนึ่งพบว่า นักเรียนที่เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) เรื่องการปลูกผักสวนครัว ด้านทักษะกระบวนการกลุ่มจากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนและผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอในการทำงานกลุ่มแต่ละครั้ง นักเรียนไม่รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้านการมีบทบาทในกลุ่ม การเป็นผู้นำทางความคิด การร่วมกันระดมความคิด การนำเสนอและสรุปประเด็น จะมีผู้ปฏิบัติกิจกรรมอยู่เพียง 2-3 คนเท่านั้น สมาชิกที่เหลือจะไม่มีบทบาทหรือมีบ้างเล็กน้อย นักเรียนขาดความรับผิดชอบ บางคนไม่สนใจงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ผลงานไม่เป็นที่น่าพอใจ นักเรียนไม่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และจากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ระดับคุณภาพพอใช้และปัญหาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในระดับโรงเรียนบ้านสวนหม่อนก็ปรากฏว่า ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 75 (โรงเรียนบ้านสวนหม่อน 2551 และ 2552)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าหา นวัตกรรมที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาข้างต้นหลายรูปแบบและพบว่าการสอนแบบบูรณาการ เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการกลุ่ม ก่อให้เกิดคุณลักษณะของผู้เรียนทั้งด้านคุณภาพและคุณธรรม ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ซึ่ง ประดิษฐ์ เหล่าเนตร (2549) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ว่าเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยผสมผสานความรู้ในกลุ่มสาระเดียวกันเข้าด้วยกันหรือเชื่อมโยงความรู้ให้สัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆได้อย่างผสมกลมกลืนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการสืบค้นข้อมูล การสำรวจตรวจสอบ ซึ่งอาจจะทำให้นักเรียนเขียนออกมาในรูปแบบรายงาน (Report) หรือจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงการ (Project work) สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2544) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการว่าเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ความเข้าใจและทักษะในศาสตร์หรือวิชาต่างๆ เพื่อแก้ปัญหากระบวนการหรือแสวงหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทำให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความคิด

ประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่างๆในเวลาเดียวกัน ทำให้เข้าใจในลักษณะองค์รวมซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่มีสภาพใกล้เคียงกับชีวิตจริง

สำลี รักสุทธีและคณะ (2544) กล่าวว่า จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการถือว่าเป็นนวัตกรรมที่มีความสำคัญและจำเป็นที่จะช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพราะกิจกรรมการบูรณาการเป็นการเรียนรู้แบบเปิด มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ แบบรอบด้านหลากหลาย หลอมรวมมวลความรู้เข้าเป็นองค์รวมแห่งความรู้ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและยั่งยืน ตลอดทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาอย่างลุ่มลึก ด้วยตนเองภายใต้ทักษะกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน และจากการศึกษางานวิจัยหลายท่านรวมทั้งธิดาเทพ ลายันต์ (2546) และ สุดารัตน์ ศรีไสว (2547)มีข้อสรุปที่สอดคล้องกัน โดยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยวิธีสอนแบบบูรณาการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งนักเรียนยังได้พัฒนาทักษะหลาย ๆ ด้าน และได้รับความรู้จากเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่นำมาบูรณาการในวิชาด้วย

จากหลักการเหตุผลและปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาผลสัมฤทธิ์และทักษะกระบวนการกลุ่ม ด้วยการนำรูปแบบการสอนแบบบูรณาการภายในวิชามาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานเกษตร เรื่อง การปลูกผักสวนครัว สูงขึ้นกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในครั้งนี้ผู้วิจัยและผู้เรียนได้ประชุมตกลงกันที่จะใช้การปลูกถั่วฝักยาวเป็นเรื่องที่จะศึกษาโดยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงตามกระบวนการทุกขั้นตอนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) เรื่อง การปลูกผักสวนครัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ ให้จำนวนนักเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไปมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

2. เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี(งานเกษตร) เรื่อง การปลูกผักสวนครัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านบุคคล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น จำนวน 16 คน

2. ด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สาระงานเกษตร เรื่องการปลูกผักสวนครัว จำนวน 11 แผนการจัดการเรียนรู้

3. ด้านเวลา ภาคเรียนที่1 ปีการศึกษา 2553 ใช้เวลา 1ชั่วโมง /สัปดาห์ รวม 11 ชั่วโมง

4. ด้านสถานที่ โรงเรียนบ้านสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2

5. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่ม

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนที่นำเนื้อหาทั้ง 4 สาระภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ไปสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงเช่น สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว เป็นสาระเกี่ยวกับ การทำงานในชีวิตประจำวัน สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถของมนุษย์อย่างสร้างสรรค์ สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นสาระเกี่ยวกับกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ สาระที่ 4 การอาชีพ เป็นสาระที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพ และให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริงในบริบทที่มีความหมาย ซึ่งจะทำให้การเรียนของผู้เรียนมีความหมาย ในที่นี้เป็นการบูรณาการภายในวิชา (Single Subject Integration)

2. กระบวนการกลุ่ม หมายถึง การทำงานกลุ่มร่วมกันของนักเรียน ตามลำดับขั้นตอนตั้งแต่การเลือกหัวหน้ากลุ่ม การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของงาน การวางแผนการทำงานการแบ่งงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ การมีคุณธรรมในการปฏิบัติงานร่วมกัน การประเมินผลและปรับปรุงการทำงาน ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในงานทุกขั้นตอน โดยวัดจากแบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมและแบบตรวจผลงานตามระดับคุณภาพที่กำหนด โดยใช้แบบ Rubric Scoring

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนความสามารถในด้านความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) เรื่อง การปลูกผักสวนครัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบ

ปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ให้ได้ผลตามเกณฑ์ของโรงเรียนกำหนด 75/75 คือ ให้จำนวนนักเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไปมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยโดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ ดังนี้

1. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการในระดับชั้นอื่นๆ

2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ

3. นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการในการศึกษาหาความรู้และการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม